

En komparativ studie mellan CISG och köplagen beträffande hävning av avtal

Lina Karlström

Examensarbete för tradenom (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för företagsekonomi
Vasa 2019

EXAMENSARBETE

Författare: Lina Karlström

Utbildning och ort: Företagsekonomi, Vasa

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Internationell handel

Handledare: Mayvor Höglund

Titel: En komparativ studie mellan CISG och köplagen beträffande hävning av avtal

Datum 11.11.2019

Sidantal 37

Abstrakt

Dagligen ingås avtal om köp av varor mellan parter, både nationellt och internationellt. Denna typ av förbindelse mellan parter bygger på principen att avtalen skall hållas. Detta är dock inget som kan säkerställas på förhand, eftersom fullgörelsen av avtal inte alltid sker utan komplikationer. Hävning av avtal är en av de radikalaste påföljderna vid avtalsbrott, och konsekvenserna kan vara betydande för båda parterna.

Huvudsyftet med detta arbete var att klarlägga skillnaderna mellan CISG och köplagen beträffande hävning av avtal, ur både köparens och säljarens synvinkel. Därtill behandlades även skillnaderna beträffande skadestånd i viss mån.

För att klarlägga skillnaderna i arbetet användes rättsdogmatisk metod. Syftet med denna metod är att fastställa gällande rätt, och reglera vad som är godtagbar juridisk argumentation. Utöver litteraturen och lagtexterna använde jag mig även av två rättsfall för att illustrera hur bestämmelserna tillämpas i praktiken.

Resultatet i arbetet visade på att det finns en hel del skillnader mellan CISG och köplagen, även fast de till stor del är väldigt likalydande. De största skillnaderna mellan lagarna gäller skadeståndsregleringen, men beträffande hävning fanns även betydande skillnader som bör beaktas.

Språk: svenska

Nyckelord: hävning av avtal, CISG, Köplag, skadestånd

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Lina Karlström

Koulutus ja paikkakunta: Liiketalous, Vaasa

Suuntautumisvaihtoehto: Kansainvälinen kauppa

Ohjaaja: Mayvor Höglund

Nimike: CISG:n ja kauppalain välinen vertaileva tutkimus kaupan purkamisesta

Päivämäärä 11.11.2019

Sivumäärä 37

Tiivistelmä

Päivittäin tehdään tavaroiden ostosopimuksia osapuolten välillä, sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Tämäntyyppinen suhde osapuolten välillä perustuu periaatteeseen, jonka mukaan sopimukset on pidettävä voimassa. Tätä ei kuitenkaan voida taata etukäteen, koska sopimusten toteuttaminen ei aina tapahdu ilman komplikaatioita. Kaupan purkaminen on yksi sopimuksen rikkomisen radikaalimmista seuraamuksista, ja seuraukset voivat olla merkittäviä molemmille osapuolille.

Tämän työn päätarkoitus oli selvittää CISG:n ja kauppalain välillä vallitsevia eroja kaupan purkamisessa sekä ostajan että myyjän näkökulmasta. Lisäksi vahingonkorvauseroja käsiteltiin jossain määrin.

Työn erojen selventämiseksi käytettiin laillista dogmaattista menetelmää. Tämän menetelmän tarkoitus on määritellä sovellettava laki ja säännellä sitä, mikä on hyväksyttävä oikeudellinen perustelu. Kirjallisuuden ja oikeudellisten tekstien lisäksi käytin myös kahta oikeustapausta, havainnollistamaan miten säännöksiä sovelletaan käytännössä.

Työn tulokset osoittavat, että CISG:n ja kauppalain välillä on paljon eroja, vaikka ne ovatkin suurelta osin hyvin samankaltaisia. Suurimmat lakien väliset erot koskevat vahingonkorvauksia, mutta kaupan purkamisessa oli myös merkittäviä eroja, jotka olisi otettava huomioon.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: kaupan purku, CISG, kauppalaki, vahingonkorvaus

BACHELOR'S THESIS

Author: Lina Karlström

Degree Programme: Business Administration, Vaasa

Specialization: International business

Supervisor: Mayvor Höglund

Title: A Comparative Study between CISG and the Finnish Sale of Goods Act regarding Avoidance of Contract

Date November 11, 2019

Number of pages 37

Abstract

Contracts of sale of goods are made between parties on a daily basis, both nationally and internationally. This type of commitment between parties is based on the principle that the agreements should be kept. However, this is not something that can be guaranteed in advance, since the execution of agreements is not always done without complications. Avoidance of contract is one of the most radical sanctions for breach of contract, and the consequences can be significant for both parties.

The main purpose of this bachelor's thesis was to clarify the differences between CISG and the Finnish Sale of Goods Act regarding avoidance of contract, from both the seller's and buyer's perspective. Thereto the differences regarding damages were also briefly processed.

To clarify the differences in the thesis I used the legal dogmatic method. The purpose of this method is to determine the applicable law, and to regulate what is acceptable legal reasoning. In addition to the literature and the legal texts, I also used two legal cases to illustrate how the regulations are applied in practice.

The results in the thesis show that there are a lot of differences between CISG and the Sale of Goods Act, even though they are very similar. The biggest differences between the laws are regarding the settlement of damages, but there are also many differences regarding avoidance of contract that should be taken into consideration.

Language: Swedish

Key words: Avoidance of contract, CISG, Sale of Goods Act, Damages

Förkortningar

CISG	United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods
KöpL	Köplag 27.3.1987/335
ULIS	Convention relating to a Uniform Law for the International Sale of Goods
ULF	Convention relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods
UNCITRAL	United Nations Commission for Trade Law
Räntel	Räntelag 20.8.1982/633
RP	Regeringsproposition

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	2
1.2	Avgränsningar	2
1.3	Metod och material	2
1.4	Disposition	3
2	CISG.....	4
2.1	CISG i Finland.....	5
2.2	Tillämpningsområde	6
2.3	Påföljder vid avtalsbrott	7
2.4	Hävningsförklaring	9
2.5	Hävning av avtal enligt CISG.....	10
2.5.1	Köparens hävningsrätt	11
2.5.2	Säljarens hävningsrätt	12
2.6	Skadestånd.....	12
3	Köplagen.....	14
3.1	Tillämpningsområde	14
3.2	Påföljder vid dröjsmål med varans avlämnande.....	15
3.3	Påföljder vid fel i varan.....	17
3.4	Påföljder vid säljarens avtalsbrott.....	18
3.5	Påföljder vid köparens avtalsbrott	19
3.6	Hävning av avtal enligt KöpL	21
3.6.1	Dröjsmål med varans avlämnande.....	21
3.6.2	Fel i vara.....	22
3.6.3	Säljarens avtalsbrott.....	22
3.6.4	Köparens avtalsbrott	23
3.6.5	Befarat avtalsbrott.....	24
3.6.6	Gemensamma stadganden om hävning och omleverans	24
3.7	Skadestånd.....	26
4	Skillnader mellan CISG och Köplagen	27
4.1	Hävning	27
4.2	Skadestånd.....	28
4.3	Övriga skillnader	29
5	Rättsfall.....	30
6	Sammanfattning	33
7	Förslag på framtida forskning.....	35
8	Källförteckning	36

1 Inledning

Dagligen ingås avtal om köp av varor mellan parter, både nationellt och internationellt. Denna typ av förbindelse mellan parter bygger på principen om *pacta sunt servanda*, d.v.s. att avtal skall hållas. Detta är dock inget som kan säkerställas på förhand, eftersom fullgörelsen av avtal inte alltid sker utan komplikationer. Både säljaren och köparen kan utsättas för hinder som är utanför deras kontroll och som inte är förutsebara. Därtill kan även avtalsbrott uppstå, som kan ge en part rätt till hävning av avtalet. Hävning är en betydande konsekvens för både säljaren och köparen, och därmed krävs att avtalsbrottet är väsentligt för att en part skall kunna häva avtalet.

När det kommer till lagval är grundregeln att parterna i ett avtal själva kommer överens om vilket lands lag som skall tillämpas på avtalet. Ofta förekommande är att säljarens lands lag väljs. Om parterna inte kan enas om ett land kan även en internationell lag tillämpas, som t.ex. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, även kallad CISG eller internationella köplagen. Konventionen är tillämplig lag på många internationella avtal. Kravet för att CISG skall vara tillämplig lag är att parterna har sina affärsställen i fördragsslutande stater, eller när internationellt privaträttsliga regler leder till att lagen i en fördragsslutande stat skall tillämpas. I skrivande stund har CISG 92 medlemsstater.

Den nuvarande finländska köplagen (1987/335) utarbetades med CISG som förlaga, och bygger därmed i stor utsträckning på samma principer. Det finns dock många väsentliga skillnader mellan de två lagarna som kan vara betydande för parterna och som är väldigt viktiga att beakta vid internationella affärer.

1.1 Syfte och frågeställningar

I detta arbete ämnar jag klargöra skillnaderna mellan köplagen och CISG beträffande hävning av avtal genom en komparativ studie. Fokus i arbetet ligger på hävning av avtal enligt CISG och köplagen, både från köparens och säljarens synvinkel. Därtill kommer jag även kort klargöra skillnaderna mellan de två lagarna angående skadestånd.

Dessutom kommer jag i arbetet besvara följande frågeställningar:

- På vilka grunder har en köpare/säljare rätt att häva ett avtal enligt CISG?
- På vilka grunder har en köpare/säljare rätt att häva ett avtal enligt köplagen?

1.2 Avgränsningar

Arbetet kommer främst behandla frågor som rör hävning av avtal, och även skadestånd i viss mån. Frågor som behandlar verkställighet, riskens övergång och ingående av avtal kommer inte tas upp i detta arbete. Eftersom bestämmelserna om vad som utgör ett väsentligt avtalsbrott är relevanta för arbetets frågeställningar kommer arbetet även behandla detta, samt vad som utgör fel i vara eller dröjsmål. Sammanfattningsvis kan därmed sägas att arbetet fokuserar på hävning av avtal enligt köplagen och CISG, ur både köparens och säljarens synvinkel.

1.3 Metod och material

I detta arbete används en rättsdogmatisk metod. Rättsdogmatik är en metod för tolkning av gällande rätt. Objektet för tolkningen är auktoritativa källor. Rättsdogmatikens syfte är att fastställa gällande rätt, och den reglerar vad som är godtagbar juridisk argumentation.¹ Som ett komplement till litteraturen och lagtexterna använder jag i arbetet även två rättsfall som behandlar hävning samt skadestånd.

¹ Sandberg Claes (2008) *Är rättsdogmatiken dogmatisk?* s. 649

1.4 Disposition

För detta arbete finner jag det lämpligt att börja med CISG (kapitel 2). I detta kapitel framkommer först lite historia om konventionen i allmänhet, konventionens roll i Finland samt dess tillämpningsområde. Efter det behandlas bland annat konventionens påföljder vid avtalsbrott, hävning av avtal enligt CISG samt skadestånd. Efter CISG kommer ett kapitel om Finlands köplag (kapitel 3). I detta kapitel behandlas i likhet med kapitel 2 historia om lagen, tillämpningsområde, påföljder vid avtalsbrott samt hävning.

Efter att båda lagarna har presenterats jämförs skillnaderna mellan dem (kapitel 4). Här framkommer främst skillnaderna gällande hävning, men även skillnaderna när det kommer till skadeståndsregleringen samt övriga skillnader mellan lagarna. För att sedan illustrera hur bestämmelserna i lagarna tillämpas i praktiken kommer det i arbetet tas upp två rättsfall (kapitel 5). Sedan kommer jag besvara de frågeställningarna som arbetet behandlar, samt presentera de slutsatser jag har kunnat dra genom detta arbete (kapitel 6). Avslutningsvis kommer ett kort kapitel med förslag på framtida forskning (kapitel 7).

2 CISG

CISG står för United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, och är även känd som den internationella köplagen. Ett förslag till en konventionsreglering lades fram redan år 1935. År 1964 ledde slutligen detta förslag till de två så kallade Haagkonventionerna: ULIS, Convention relating to a Uniform Law for the International Sale of Goods, och ULF, Convention relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods. Dessa konventioner reglerade internationella inköp respektive ingåendet av internationella avtal.

ULIS och ULF fick dock inte den breda uppslutning som skulle ha kunnat vara möjlig, så i slutet av 1960-talet började UNCITRAL, United Nations Commission for Trade Law, arbeta med att ta fram en ny konvention som skulle ge ett bredare användningsområde. Detta resulterade i CISG, som antogs den 11.4.1980 och trädde i kraft 1.1.1988. CISG blev en kombination av både ULIS och ULF som reglerar både internationella köp av varor och ingåendet av avtal gällande sådana köp.² Konventionen ger en noggrann balans mellan köparens och säljarens intressen.³

CISG består av fyra olika delar. Den första delen, artikel 1–13, behandlar konventionens tillämpningsområde, samt innehåller regler om tolkning av både konventionen och avtal. Den andra delen, artikel 14–24, behandlar regler angående ingåendet av köpeavtal. Den tredje delen, artikel 25–88, reglerar köp av varor, och den sista delen av konventionen, artikel 89–101, behandlar regler om ratificering och ikraftträdande av konventionen, och reservationsmöjligheter när det kommer till konventionens tillämpning.⁴

Syftet med CISG är att tillhandahålla en modern, enhetlig och rättvis regim gällande kontrakt för internationell handel. En av de viktigaste punkterna i internationell handel i alla länder är köpeavtalet, oavsett juridiska traditioner och nivå av ekonomisk utveckling. CISG kan ge en särskild säkerhet för små och medelstora företag, samt handlare i utvecklingsländer, eftersom dessa ofta har minskad tillgång till juridisk rådgivning vid t.ex. förhandlingar om ett kontrakt. Dessa kan ofta även vara den mindre och svagare av parterna i en förhandling, och kan därav ha svårare att säkerställa att balansen i avtalet är jämn. På grund av den rättvisa och enhetliga regimen i CISG kan detta hjälpa den svagare parten.

² Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013), *Internationella köplagen* s.17f

³ https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg

⁴ Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013) s. 19

Införandet av CISG ger en enhetlig lagstiftning för internationell försäljning av varor, där avtal ingås mellan parter som har affärsställe eller hemvist i olika stater.⁵ I dagens läge har CISG 92 medlemsstater.⁶ Att bli en medlemsstat har inga ekonomiska konsekvenser. Den anslutande staten behöver heller inget speciellt organ, och har inga rapporteringskyldigheter.⁷

2.1 CISG i Finland

I Finland trädde CISG i kraft år 1989. Konventionen togs in i nationell rätt i Finland genom inkorporering, s.k. blankettlagstiftning, så som den även införlivades i Sverige och Danmark. Detta skedde genom Lag om godkännande av vissa bestämmelser i konventionen angående avtal om internationella köp av varor (795/1988) och Förordning om ikraftträdande av konventionen angående avtal om internationella köp av varor samt av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i konventionen (796/1988).

I Finland, Sverige och Danmark var det ursprungligen avsett att CISG skulle bli respektive lands köplag. Det visade sig sedan att köplagarna på flera punkter var tvungna att avvika från CISG, och att det därmed inte kunde användas samma lagtext för både nationella och internationella köp av varor. I Finland finns konventionen översatt till både svenska och finska, och texten ingår även i lagboken i anslutning till den ovan nämnda förordningen, 796/1988.⁸ Eftersom CISG är en FN-konvention är konventionstextens originella språk desamma som FN:s officiella språk; arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska. På alla dessa språk har texten samma värde, men eftersom t.ex. finska och svenska inte är officiella FN språk bör dessa översättningar inte nödvändigtvis ha samma värde. På grund av eventuella översättningsfel bör man därmed inte förlita sig lika mycket på dessa översättningstexter när CISG tolkas på närmare håll.

Ett exempel på när översättningarna skiljer sig åt är i CISG artikel 74, där både den svenska och finska översättningen saknar ordet 'möjlig'. Detta ord ingår i de originella konventionstexterna, och har en ganska stor betydelse när texten skall tolkas.⁹

⁵ https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg

⁶ https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=X-10&chapter=10

⁷ https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg

⁸ Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013) s. 19f

⁹ Ibid, s. 27

2.2 Tillämpningsområde

Första artikeln i CISG förklarar konventionens tillämpningsområde. Konventionens första artikel lyder enligt följande:

”Article 1

- (1) This convention applies to contracts of sale of goods between parties whose places of business are in different States:
 - a. when the States are Contracting States; or
 - b. when the rules of private international law lead to the application of the law of a Contracting State.
- (2) The fact that the parties have their places of business in different States is to be disregarded whenever this fact does not appear either from the contract or from any dealings between, or from information disclosed by, the parties at any time before or at the conclusion of the contract.
- (3) Neither the nationality of the parties nor the civil or commercial character of the parties or of the contract is to be taken into consideration in determining the application of this convention.”¹⁰

Enligt artikel 1 tillämpas konventionen på avtal gällande internationell försäljning av varor mellan parter som har sina affärsställen eller hemvister i olika stater. CISG tillämpas genom att staterna är fördragsslutande stater, eller när internationellt privaträttsliga regler har lett till att konventionen skall tillämpas. Faktorn att parterna har sina affärsställen i olika stater skall inte beaktas, eftersom denna omständighet inte framgår av avtalet, affärer parterna tidigare haft eller av upplysningar de har givit före eller vid ingående av avtalet. När konventionens tillämplighet skall fastställas är det inte parternas nationalitet som avgör.

I konventionens andra artikel framgår när CISG inte skall tillämpas. Konventionens andra artikel lyder enligt följande:

”Article 2

This Convention does not apply to sales:

- (a) of goods bought for personal, family or household use, unless the seller, at any time before or at the conclusion of the contract, neither knew nor ought to have known that the goods were bought for any such use;
- (b) by auction;
- (c) on execution or otherwise by authority of law;
- (d) of stocks, shares, investment securities, negotiable instruments or money;
- (e) of ships, vessels, hovercraft or aircraft;
- (f) of electricity.”¹¹

CISG tillämpas med andra ord inte på köp av en vara för personligt bruk, på auktion, vid exekutiv försäljning, av värdepapper, pengar, fartyg, svävare, luftfartyg eller elektricitet.

¹⁰ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, artikel 1

¹¹ Ibid, artikel 2

CISG tillämpas heller inte på avtal där den parts skyldigheter, som skall leverera varan, i stora delar består av att tillhandahålla arbete eller tjänster¹².

Enligt artikel 1 tillämpas CISG på köp av varor. Något som däremot inte riktigt definieras i konventionen är begreppet 'vara'. Skall detta definieras måste CISG artikel 7 tas i beaktande. Artikel 7 stadgar att när denna konvention tolkas skall hänsyn tas till den internationella karaktär konventionen har, främja en enhetlig tillämpning och iaktta god sed i internationell handel. Frågor som framkommer i konventionen skall lösas i enlighet med de principer som konventionen grundar sig på, eller enligt internationellt privaträttsliga regler. Detta betyder att vid tolkningen av obesvarade frågor borde inget av parternas egna lands juridiska system påverka.¹³

När man tagit i beaktande artikel 7 kan det konstateras att termen 'vara' i CISG är ett fysiskt föremål som kan flyttas. Dessa föremål kan vara både gamla eller nya, och naturliga eller konstgjorda. Det kan även vara en färdig slutprodukt eller en del av en produkt. Det som är viktigt är att varorna är konkreta och flyttbara vid leveransen.¹⁴ Begreppet 'vara' omfattar dock inte fast egendom, eller lös egendom som t.ex. finansiella instrument eller patent.¹⁵ Detta framkommer även i CISG artikel 2 som beskrivs på föregående sida.

Alla de nordiska länderna är fördragsslutande stater, och detta skulle i praktiken innebära att CISG tillämpas på internordiska köp. Men på grund av nabo-förklaringen som de nordiska länderna har angivit utesluts tillämpningen av CISG vid internordiska köp. Om däremot en av staterna i ett avtal är ett nordiskt land, t.ex. Finland, kan CISG tillämpas. Detta kan ske även fast den andra parten inte är en fördragsslutande stat, t.ex. om säljaren är finsk betyder det att finsk lag tillämpas enligt de internationellt privaträttsliga lagvalreglerna, och detta i sin tur betyder att CISG tillämpas, eftersom CISG gäller i Finland.¹⁶

2.3 Påföljder vid avtalsbrott

Påföljdssystemet i CISG och i köplagen är uppbyggda på ett liknande sätt. När påföljdssystemet i CISG grundades var dess mål att skapa en skälig balans mellan både säljarens och köparens intressen. Därav blev den principiella rätten till naturafullgörelse

¹² United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, artikel 3

¹³ Schwenger Ingeborg, Fountoulakis Christiana, Dimsey Mariel (2012) *International sales law – a guide to the CISG* s. 45

¹⁴ Schwenger Ingeborg, Fountoulakis Christiana, Dimsey Mariel (2012) s. 22f

¹⁵ Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013) s. 35

¹⁶ Ibid, s. 34f

utgångspunkten i systemet. Detta betyder att den ena parten kan kräva att den andra parten uppfyller avtalsförpliktelseerna enligt vad avtalet och konventionen föreskriver.¹⁷

I CISG börjar avsnittet om avtalsbrott vid artikel 25. Artikel 25 lyder enligt följande:

”Article 25

A breach of contract committed by one of the parties is fundamental if it results in such detriment to the other party as substantially to deprive him of what he is entitled to expect under the contract, unless the party in breach did not foresee and a reasonable person of the same kind in the same circumstances would not have foreseen such a result.”¹⁸

Med detta avses att ett avtalsbrott blir väsentligt ifall det medför sådana olägenheter för den ena parten att det berövar hen från vad hen har rätt att förvänta sig från avtalet. Avtalsbrottet blir dock inte väsentligt ifall den part som är skyldig till brottet inte kunde förutse ett sådant resultat, eller om en person under samma omständigheter heller inte kunnat förutse ett sådant resultat.

Bedömningen angående om ett avtalsbrott är väsentligt eller inte är en av de svårare frågorna i CISG. Det finns inga enkla svar på dessa frågor eftersom problematiken är komplicerad. Som det framkommer i artikel 25 är det den drabbade partens, ofta köparens, situation som blir själva utgångspunkten vid bedömningen i detta fall. Det är dock svårt att avgöra exakt hur berövad den drabbade parten blir av vad hen förväntat sig från avtalet. En annan fråga i fallet är hur man exakt bedömer hur en människa kunde ha förutsett de resultat som blev, och speciellt hur en ’person under samma omständigheter’ eventuellt skulle ha kunnat förutse resultaten.

Den viktigaste utgångspunkten vid bedömningen av avtalsbrottet är innehållet i köpeavtalet. Där framkommer ofta vad som är väsentligt i köpet. Utöver köpeavtalet kommer även förhandlingsprocessen att vara en betydande del i bedömningsunderlaget. Det som även påverkar bedömningen är avhjälpningsmöjligheterna. Ifall det går lätt att reparera felet eller fixa en omleverans går det ofta före hävningsrätten.¹⁹

¹⁷ Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013) s. 109f

¹⁸ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, artikel 25

¹⁹ Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013) s. 128f

Vid säljarens avtalsbrott gällande dröjsmål kan följande påföljder krävas:

- Köparen kan kräva att avtalet uppfylls, d.v.s. att säljaren överlämnar varan.²⁰
- Köparen kan vid ett väsentligt avtalsbrott kräva att avtalet hävs.²¹
- Köparen kan också kräva skadestånd, eller skadestånd i kombination med en annan påföljd.²²

Om säljarens avtalsbrott gäller fel i vara ser påföljderna lite annorlunda ut. Utöver de ovanstående påföljderna kan köparen även kräva avhjälpande eller prisavdrag, och båda dessa kan kombineras med skadestånd.²³ Om det är köparen som begår ett avtalsbrott kan säljaren på motsvarande vis kräva naturauppfyllelse, d.v.s. att köparen betalar varan och tar emot den. Säljaren kan även kräva att avtalet hävs vid väsentliga avtalsbrott, samt kan säljaren kräva skadestånd separat eller i kombination med andra påföljder.²⁴

2.4 Hävningsförklaring

När en part vill häva ett avtal skall hen först avge en hävningsförklaring.²⁵ Där skall parten ange varför hen vill att köpet skall hävas. Hävningsförklaringen skall dessutom avges inom skälig tid. Detta gäller både vid dröjsmål och fel i vara. Den tid som anses skälig skiljer sig dock lite mellan dröjsmål och fel i vara, men i sista hand beror tiden mycket på omständigheterna i fallet. Vid dröjsmål får köparen inte häva avtalet efter att varan har avlämnats, ifall hen inte gör det inom skälig tid efter att hen fått veta om avlämnandet av varan. Den tidsram som anses skälig är i detta fall ganska kort, det handlar mer om några dagar än några veckor. Vid hävning på grund av fel i vara är tidsramen också relativt kort, här handlar det i stora drag om ungefär en månad som anses som skälig tid. För att behålla rätten att häva ett avtal är det med andra ord viktigt att agera i tid.²⁶

Vid hävning på grund av fel i vara är köparens första steg att lämna in hävningsförklaringen. Enligt CISG artikel 26 gäller hävningsförklaringen endast ifall den skickas som ett

²⁰ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, artikel 46 (1)

²¹ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, artikel 49

²² Ibid, artikel 45 (2)

²³ Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013) s. 111

²⁴ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, artikel 61

²⁵ Ibid, artikel 26

²⁶ Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013) s. 124f

meddelande till den andra parten.²⁷ Det finns dock inga formkrav på hävningsförklaringen, och den är bindande både om den är muntlig eller skriftlig. Det mest väsentliga i hävningsförklaringen är att det sänds till motparten på ett ändamålsenligt sätt. I CISG artikel 27 regleras enligt lagförarbetena att hävningsförklaringens risk går på säljaren. På grund av detta kan köparen åberopa hävningsförklaringen även om den inte nått säljaren, eller kommit försent, ifall köparen har sänt den på ett ändamålsenligt sätt. Hävningsförklaringen blir bindande för köparen när säljaren har mottagit den. I detta skede är den rättsligt bindande och säljaren måste samtycka för att hävningsförklaringen skall kunna återtas.²⁸

2.5 Hävning av avtal enligt CISG

Hävning av avtal är den radikalaste påföljden en av parterna kan kräva vid ett avtalsbrott, och är därmed inget som skall ske på lättvindiga grunder. För att kunna häva ett avtal krävs dock att avtalsbrottet anses vara väsentligt, och att det medför stora olägenheter för den ena parten. I CISG är hävningsreglerna balanserade mellan köparens och säljarens intressen. Om ena parten kräver hävning och hävningen godkänns kommer detta innebära att redan fullgjorda prestationer återgår, t.ex. skall köparen i princip kunna ge tillbaka en vara i samma skick som den var när hen fick den. Det finns dock tre undantag i denna huvudregel, och det första är ifall köparen inte kan lämna tillbaka vara i samma skick, men det inte beror på köparen att varan förändrats. Det andra är ifall varan förändrats när köparen undersökte varan, enligt CISG artikel 38. Det sista undantaget är ifall varan förändrats vid normal användning före köparen noterat felet.

Om den ena parten åberopar hävning betyder detta inte att den avtalsbrytande partens skadeståndsskyldigheter försvinner. Det kan finnas en risk för att skadestånden t.o.m. kan bli betydande i hävningssituationer. Parten som häver avtalet behåller sin rätt till skadestånd för de skador som avtalsbrottet orsakat.²⁹

Det finns vissa skillnader mellan när en köpare får häva ett avtal och när en säljare får häva ett avtal. Köparens hävningsrätt framkommer i artikel 49, och säljarens hävningsrätt framkommer i artikel 64.

²⁷ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, artikel 26

²⁸ Ghaleb Ali (2017) *De sekundära påföljderna - En utredning av KöpL/CISG*. s. 21

²⁹ Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013) s. 122f

2.5.1 Köparens hävningsrätt

Köparens rätt att häva ett avtal framkommer i artikel 49 som lyder enligt följande:

”Article 49

- (1) The buyer may declare the contract avoided:
- (a) if the failure by the seller to perform any of his obligations under the contract or this Convention amounts to a fundamental breach of contract; or
 - (b) in case of non-delivery, if the seller does not deliver the goods within the additional period of time fixed by the buyer in accordance with paragraph (1) of article 47 or declares that he will not deliver within the period so fixed.
- (2) However, in cases where the seller has delivered the goods, the buyer loses the right to declare the contract avoided unless he does so:
- (a) in respect of late delivery, within a reasonable time after he has become aware that delivery has been made;
 - (b) in respect of any breach other than late delivery, within a reasonable time:
 - (i) after he knew or ought to have known of the breach;
 - (ii) after the expiration of any additional period of time fixed by the buyer in accordance with paragraph (1) of article 47, or after the seller has declared that he will not perform his obligations within such an additional period; or
 - (iii) after the expiration of any additional period of time indicated by the seller in accordance with paragraph (2) of article 48, or after the buyer has declared that he will not accept performance.”³⁰

Av CISG artikel 49 framkommer då att köparen kan häva ett avtal om säljaren inte fullgör sina skyldigheter enligt avtalet eller CISG, och detta lett till ett väsentligt avtalsbrott. Köparen kan även häva avtalet ifall säljaren inte överlämnar varan inom den tilläggstid som köparen har angett, eller om hen meddelar att hen inte kommer överlämna varan alls. Ifall säljaren har överlämnat varan till köparen kan köparen endast häva avtalet om avlämnandet var försenat, och köparen meddelar det inom skälig tid, eller på grund av ett annat avtalsbrott som säljaren gjort. Även när det gäller ett annat avtalsbrott bör köparen göra en hävningsförklaring inom skälig tid efter att hen fått veta om avtalsbrottet, eller borde ha vetat om det.

³⁰ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, artikel 49

2.5.2 Säljarens hävningsrätt

Säljarens rätt att häva ett avtal framkommer i artikel 64 som lyder enligt följande:

”Article 64

- (1) The seller may declare the contract avoided:
 - (a) if the failure by the buyer to perform any of his obligations under the contract or this Convention amounts to a fundamental breach of contract; or
 - (b) if the buyer does not, within the additional period of time fixed by the seller in accordance with paragraph (1) of article 63, perform his obligation to pay the price or take delivery of the goods, or if he declares that he will not do so within the period so fixed.
- (2) However, in cases where the buyer has paid the price, the seller loses the right to declare the contract avoided unless he does so:
 - (a) in respect of late performance by the buyer, before the seller has become aware that performance has been rendered; or
 - (b) in respect of any breach other than late performance by the buyer, within a reasonable time:
 - (i) after the seller knew or ought to have known of the breach; or
 - (ii) after the expiration of any additional period of time fixed by the seller in accordance with paragraph (1) of article 63, or after the buyer has declared that he will not perform his obligations within such an additional period.”³¹

Som det framkommer i artikel 64 kan säljaren häva ett avtal om köparen inte fullgör sina skyldigheter enligt avtalet eller CISG, och detta lett till ett väsentligt avtalsbrott. Säljaren kan häva avtalet om köparen inte har betalat eller mottagit varan inom utsatt tid, eller om hen inte kommer utföra detta inom den utsatta tiden. Om köparen har betalat säljaren för varan förlorar säljaren rätten att häva avtalet, om hen inte gör det på grund av ett annat avtalsbrott, inom skälig tid.

2.6 Skadestånd

Skadestånd är en av påföljderna vid avtalsbrott, och kan även kombineras med hävning. Avtalsbrott orsakar ofta ekonomiska skador som kan bli betydande, och därför har skadeståndsregleringen en väldigt praktisk och ekonomisk betydelse. Skadeståndsansvar baserar sig på två grundläggande frågor: vilken ansvarsgrunden är och hur ansvarets omfattning bestäms. Med ansvarsgrunden avses enligt vilka förutsättningar en part kan bli skadeståndsskyldig, och med ansvarets omfattning avses vilken skada det handlar om och hur mycket som behöver ersättas.³²

³¹ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, artikel 64

³² Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013) s. 143f

Enligt CISG artikel 45 (1) och 61 (1) har köparen respektive säljaren rätt att kräva skadestånd enligt artiklarna 74–77 ifall motparten inte fullgör sina skyldigheter som framkommer i avtalet eller konventionen.³³ En part kan helt undgå skadeståndsansvar ifall hen visar att det finns en befrielsegrund som framgår i CISG artikel 79. Artikel 79 (1) lyder enligt följande:

”Article 79

(1) A party is not liable for a failure to perform any of his obligations if he proves that the failure was due to an impediment beyond his control and that he could not reasonably be expected to have taken the impediment into account at the time of the conclusion of the contract or to have avoided or overcome it, or its consequences.”³⁴

Som det framkommer i artikel 79 ovan kan en part undgå skadeståndsansvar trots att hen inte fullgjort alla sina skyldigheter, ifall hen kan visa att det berodde på ett hinder som var utanför hens kontroll, och att hen inte kunde ha förutsett hindret vid avtalsslutet, samt att hen inte skulle ha kunnat undvika eller övervinna hindret eller dess följder. Om parten inte kan visa att avtalsbrottet berodde på en befrielsegrund som ovan, är utgångspunkten i CISG att den skadelidande parten får rätt till ersättning för alla förlusterna som hen lidit på grund av avtalsbrottet. Detta leder till att skadestånden kan bli av betydande storlek enligt CISG.³⁵

³³ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, artikel 45(1) och 61(1)

³⁴ Ibid, artikel 79

³⁵ <https://www.lwadvokat.se/page/7/artID/1822/html/cisg-hit-och-cisg-dit.html>

3 Köplagen

Köplagen antogs i Finland år 1987. Det nordiska lagsamarbetet började redan på 1872 där Sverige, Norge och Danmark började samarbeta mot mer likalydande köplagar. Vid den tidpunkten utgjorde Finland ett storfurstendöme under det ryska kejsardömet och använde sig av 1734 års handelsbalk som härstammade från den svenska tiden. Utvecklingen av denna handelsbalk skedde i praxis, främst via principerna i den nya svenska köplagen som antogs 1905.

Under 1900-talets första halva började 1734 års handelsbalken i Finland anses som ålderdomlig samt bristfällig, och därför inleddes 1961 en köplagsutredning i Finland. Denna utredning utvecklades till nationella köplagsutredning mellan de nordiska länderna, och målet var en nordisk rättslikhet.

På 1970-talet kom förarbeten och lagförslag till nya köplagar, men det blev ingen slutgiltig lagstiftning då. Detta på grund av att på 1968 började UNCITRAL ta fram den internationella köplagen CISG. De nordiska länderna valde då att vänta med den slutgiltiga lagstiftningen tills CISG arbetet slutförts. Den internationella köplagen antogs 1980, och utredningen av de nordiska köplagarna började ta ett stort intryck från CISG. Därefter antogs då 1987 en ny köplagen i Finland, som har stora likheter med den internationella köplagen.³⁶

3.1 Tillämpningsområde

Köplagen 1987/335 tillämpas på köp av lös egendom, samt gäller även i tillämpliga delar byte av lös egendom. Detta framkommer i 1 kap. 1 § som lyder enligt följande:

”1 kap.

1 §

Denna lag gäller köp av lös egendom.

Lagen gäller i tillämpliga delar även byte av lös egendom.

Lagen gäller inte överlåtelse av byggnad eller fast anläggning på annans grund, om nyttjanderätten till grunden överläts samtidigt.”³⁷

³⁶ Lundberg Anders (2015), *Nordisk köprätt i Finland, Norge och Sverige – en analys av skillnaderna mellan den finländska, norska och svenska köplagen* s. 10f

³⁷ Köplagen 27.3.1987/335 1 kap 1 §

I KöpL 1 kap. 1§ framkommer som ovan var lagen tillämpas, men även när den inte tillämpas. Den tillämpas inte på överlåtelse av byggnad eller fastanläggning på annans grund, ifall nyttjanderätten till grunden överläts samtidigt. Enligt 1 kap. 2§ tillämpas lagen heller inte på avtal som innebär att den som levererar en vara även måste utföra arbete eller en tjänst, ifall arbetet eller tjänsten utgör den största delen av hens förpliktelser. Lagen tillämpas inte heller på avtal gällande uppförande av byggnad eller en fast anläggning på mark eller i vatten.³⁸

3.2 Påföljder vid dröjsmål med varans avlämnande

Påföljder vid dröjsmål med varans avlämnande framkommer i KöpL 5 kap. Enligt 5 kap. 22§ får köparen kräva fullgörelse eller häva köpet ifall varan inte avlämnats, eller om den avlämnats för sent, och detta inte beror på köparen eller något som hen kan påverka. Köparen kan även kräva hävning i kombination med skadestånd, eller hålla inne betalningen enligt 42§ som lyder enligt följande:

”42§

Har köparen krav på grund av säljarens dröjsmål eller på grund av fel i varan, får köparen hålla inne så mycket av betalningen som motsvarar kravet.”³⁹

Enligt 23§ får köparen hålla fast vid köpet och kräva fullgörelse, men säljaren är inte skyldig att fullgöra köpet ifall det finns ett hinder som hen inte kan övervinna, eller om fullgörelsen skulle betyda att säljaren måste utsättas för stora uppoffringar som inte är skäligen med tanke på köparens intresse av att säljaren skall fullgöra köpet. Köparen får dock kräva att säljaren fullgör köpet ifall hindret upphör inom rimlig tid, men köparen kan även förlora rätten att kräva fullgörelse ifall hen väntar oskäligt länge med att ställa fram kravet.⁴⁰

Som det framkommer i 5 kap. 25§ får köparen vid dröjsmål häva köpet ifall avtalsbrottet anses vara väsentligt, och detta är något som säljaren borde ha kunnat förutse. Om köparen har gett säljaren en bestämd tilläggstid för att avlämna varan, och denna tilläggstid inte är oskäligt kort, får köparen även häva köpet ifall säljaren inte avlämnar varan inom denna

³⁸ KöpL, 1 kap. 2§

³⁹ Ibid, 8 kap. 42§

⁴⁰ Ibid, 5 kap. 23§

bestämda tilläggstid. Under den bestämda tilläggstiden får köparen dock endast häva köpet om säljaren meddelar att hen inte kommer kunna avlämna varan i tid.⁴¹

Köparen har även rätt till ersättning för den skada som hen får genom säljarens dröjsmål med avlämnandet av varan, ifall det inte handlar om ett hinder som är utanför säljarens kontroll, och detta är något som säljaren inte kunde ha förutsett. Detta framkommer i 5 kap. 27§ som lyder enligt följande:

”27§

Köparen har rätt till ersättning för den skada han lider genom säljarens dröjsmål, om inte säljaren visar att dröjsmålet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror dröjsmålet på någon som säljaren har anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet, är säljaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt 1 mom. Detsamma gäller om dröjsmålet beror på en leverantör som säljaren har anlitat eller på någon annan i tidigare säljled.

Enligt 1 och 2 mom. ersätts inte en sådan indirekt förlust som avses i 67 §.

Köparen har alltid rätt till ersättning, om dröjsmålet eller förlusten beror på vårdslöshet på säljarens sida.”⁴²

Som det framkommer ovan kan säljaren bli fri från skadeståndsskyldighet endast om hen kan visa att hindret som orsakade dröjsmålet är utanför hens kontroll, och hen inte kunde ha förutsett det, samt ifall dröjsmålet beror på en person som säljaren anlitat att fullgöra köpet, och denna person även är fri enligt 27§ 1 mom. Säljaren behöver heller inte betala skadestånd ifall dröjsmålet beror på en leverantör som säljaren har anlitat, eller om dröjsmålet beror på något annat i tidigare säljled. Köparen har dock alltid rätt till skadestånd ifall dröjsmålet eller förlusten beror på att säljaren har varit vårdslös.

Ifall säljaren inte kan fullgöra köpet i tid skall hen meddela detta till köparen inom skäligen tid. Om köparen inte får meddelandet inom den skäligen tiden efter att säljaren har fått eller borde ha fått kännedom om hindret som orsakar dröjsmålet har köparen rätt att kräva skadestånd för den skada som kunde ha undvikits ifall hen fått meddelandet inom den skäligen tiden.⁴³ Ifall säljaren har avlämnat varan för sent får köparen inte på grund av dröjsmålet häva köpet eller kräva skadestånd från säljaren ifall hen inte meddelar detta åt säljaren inom skäligen tid efter hen fick kännedom om avlämnandet. Om köparen bestämmer sig för att häva

⁴¹ KöpL, 5 kap. 25§

⁴² Ibid, 5 kap. 27§

⁴³ Ibid, 5 kap. 28§

köpet behöver hen inte särskilt meddela säljaren ifall hen i kombination med hävningen även till kräva skadestånd.⁴⁴

3.3 Påföljder vid fel i varan

Påföljder vid fel i vara framkommer i KöpL 6 kap. Enligt 6 kap. 30§ får köparen kräva avhjälpande, omleverans, prisavdrag eller häva köpet samt även kräva skadestånd, ifall felet i varan inte beror på köparen, eller något förhållande på hens sida. Köparen kan även hålla inne betalning enligt 42§. Enligt 31§ skall köparen så fort som möjligt undersöka varan efter avlämnandet. Detta på grund av att det i 32§ framkommer att köparen bör åberopa felet i varan inom en skälig tid efter att hen märkt eller borde ha märkt felet. Ifall köparen inte lämnar ett meddelande om detta till säljaren inom den skäliga tiden får hen inte åberopa felet. Om det dock handlar om att säljaren har handlat vårdslöst eller i strid mot heder och tro får köparen åberopa felet i varan utan hinder av 31§ och 32§⁴⁵.

I 6 kap. 34§ framkommer att köparen kan kräva att säljaren avhjälpes felet i varan utan kostnad, ifall avhjälpandet kan ske utan att det blir för oskäliga kostnader eller olägenheter för säljaren. Om detta är fallet kan säljaren istället företa omleverans enligt 6 kap. 36§. Om avtalsbrottet är väsentligt och säljaren märkte, eller borde ha märkt detta, har köparen rätt enligt 34§ att kräva omleverans. Köparen kan dock inte kräva omleverans ifall det föreligger ett hinder eller missförhållande som avses i 23§. Köparen kan heller inte kräva omleverans om det gäller en vara som inte kan ersättas med en annan vara.⁴⁶ I likhet med föregående stycke får köparen inte kräva avhjälpande eller omleverans ifall hen inte meddelar detta till säljaren inom en skälig tid. Detta gäller dock inte om säljaren handlat vårdslöst eller i strid mot heder och tro.⁴⁷

Ifall köparen inte kräver omleverans eller avhjälpande, eller dessa inte sker inom skälig tid efter att hen reklamerat, kan köparen kräva prisavdrag eller häva köpet. Prisavdrag gäller dock inte på begagnade varor köpta på auktion. Prisavdrag, som framkommer i 6 kap. 38§, skall beräknas så att förhållandet mellan det nedsatta priset och priset som framkommer i avtalet motsvarar förhållandet mellan varans värde i felaktigt skick och i avtalsenligt skick,

⁴⁴ KöpL, 5 kap. 29§

⁴⁵ Ibid, 6 kap. 33§

⁴⁶ Ibid, 6 kap. 34§

⁴⁷ Ibid, 6 kap. 35§

vid tidpunkten för avlämnandet av varan. Enligt 39§ får köparen häva avtalet ifall avtalsbrottet är väsentligt, och säljaren märkte eller borde ha märkt detta. Köparen får dock inte kräva hävning på grund av fel i vara om hen inte inom skälig tid meddelar detta åt säljaren. Köparen får dock alltid kräva hävning om säljaren har handlat vårdslöst eller i strid mot heder och tro.⁴⁸

I sjätte kapitlets sista paragraf, 40§, framkommer köparens rätt till skadestånd. Köparen kan kräva skadestånd för den skada hen lider på grund av fel i varan, om inte säljaren kan visa att det finns ett hinder som avses i 27§ 1 eller 2 mom. för att kunna avlämna varan i felfritt skick. I likhet med att säljaren måste meddela köparen ifall hen inte kan fullgöra köpet inom utsatt tid måste säljaren även meddela köparen ifall det föreligger ett hinder för att hen skall kunna leverera varan felfri. Om förlusten eller felet i varan beror på vårdslöshet av säljaren eller om varan inte motsvarar vad säljaren har utfäst har köparen alltid rätt att kräva skadestånd.⁴⁹

3.4 Påföljder vid säljarens avtalsbrott

I KöpL åttonde kapitel framkommer påföljderna vid säljarens avtalsbrott. Om säljaren har åstadkommit dröjsmål eller fel i vara, och köparen har krav på detta får hen hålla inne den del av betalningen som motsvarar kravet.⁵⁰ Om endast en del av leveransen är försenad eller felaktig kan köparen kräva hävning av köpet i dess helhet, ifall det väsentliga avtalsbrottet gäller hela köpet. Då tillämpas stadgandena om ifrågavarande avtalsbrott på den del som är försenad eller felaktig. Stadgandena om fel i vara tillämpas ifall det kan antas att säljaren har fullgjort köpet även fast allt inte har avlämnats åt köparen.⁵¹

I 8 kap. 44§ framkommer bestämmelserna kring hävning vid successiv leverans. Köparen har rätt att kräva hävning enligt de stadgandena som i övrigt gäller hävning ifall avlämnandet av en delleverans är försenad eller felaktig. Om det på grund av dröjsmålet eller felet i varan kan antas att ett väsentligt avtalsbrott kommer att inträffa beträffande en senare delleverans kan köparen kräva hävning i fråga om den senare leveransen, inom en skälig tid. Om köparen kräver hävning angående en delleverans kan hen även kräva hävning i fråga om tidigare eller

⁴⁸ KöpL, 6 kap. 39§

⁴⁹ Ibid, 6 kap. 40§

⁵⁰ Ibid, 8 kap. 42§

⁵¹ Ibid, 8 kap. 43§

senare leveranser, om det skulle skapa betydande olägenheter för köparen att stå fast vid köpet angående dessa tidigare och senare leveranser.⁵²

3.5 Påföljder vid köparens avtalsbrott

Påföljderna som uppstår vid ett avtalsbrott hos köparen framkommer i KöpL 10 kap. Enligt 10 kap. 51§ har säljaren rätt att kräva betalning eller annan fullgörelse av köparen, eller kräva hävning av köpet samt även skadestånd om köparen inte betalar i rätt tid eller inte medverkar i köpet enligt 50§ 1 punkten, om detta inte beror på säljaren eller något förhållande på hans sida. 50§ lyder enligt följande:

”50§

Köparen skall

- 1) medverka till köpet på ett sådant sätt som skäligen kan förväntas av honom för att säljaren skall kunna fullgöra köpet, och
- 2) hämta eller ta emot varan.”⁵³

Köparen är dock inte skyldig att medverka till köpet ifall det finns hinder som hen inte kan överkomma eller om hans medverkan till köpet skulle förutsätta att hen måste göra uppoffringar som är oskäligen med tanke på säljarens intresse av köparens medverkan till köpet. Om dessa hinder skulle upphöra inom rimlig tid får säljaren dock kräva att köparen medverkar till köpet, om säljaren framställer kravet till köparen inom skälig tid.⁵⁴

Säljaren har även rätt att hålla inne varan enligt 10§ samt kräva ränta enligt 71§. Om köparen inte fullgör sin skyldighet att ta emot eller hämta varan, och detta inte beror på säljaren, gäller 55§, 57§ 2 mom. och 58§.⁵⁵ Enligt 52§ får säljaren hålla fast vid köpet samt kräva betalning. Säljaren får dock inte hålla fast vid köpet genom att fullfölja tillverkningen av varan, vidta andra förberedelser för avlämnandet av varan och kräva betalning om köparen avbeställer en vara som tillverkas eller skaffas särskilt för hen. Detta gäller dock inte om avbeställningen skulle medföra betydande olägenheter för säljaren, och det finns risk att hans förlust på grund av avbeställningen inte skulle bli ersatt. Om varan inte har avlämnats till

⁵² KöpL, 8 kap. 44§

⁵³ Ibid, 9 kap. 50§

⁵⁴ Ibid, 10 kap. 53§

⁵⁵ Ibid, 10 kap. 51§

köparen kan säljaren inte kräva betalning om hen väntar oskäligt länge med att ställa fram kravet.⁵⁶

Enligt 54§ får säljaren kräva hävning av köpet på grund av köparens dröjsmål med betalningen, ifall detta utgör ett väsentligt avtalsbrott. Säljaren kan även förelägga en bestämd tilläggstid och om denna inte är oskäligt kort, får säljaren även kräva hävning om köparen inte betalat inom denna tilläggstid. Under tilläggstidens gång får säljaren endast häva köpet ifall köparen meddelar att hen inte kommer fullgöra betalningen under denna tid.⁵⁷ Säljaren kan även kräva hävning på grund av bristande medverkan. Om köparen inte medverkar till köpet enligt 50§ 1 punkten och detta anses vara ett väsentligt avtalsbrott för säljaren, och köparen insåg eller borde ha insett detta, får säljaren kräva hävning av köpet. Det samma gäller ifall köparen inte i rätt tid hämtar eller tar emot varan, då får säljaren kräva hävning ifall det anses vara ett väsentligt avtalsbrott.⁵⁸

Enligt 57§ har säljaren rätt till ersättning för den skada hen lider genom att köparen orsakat dröjsmål med betalningen, om inte köparen visar att dröjsmålet beror på ett skäligt hinder som hen inte kunde ha förväntats inse vid köpet och vars följder hen inte kunde ha undvikit eller övervunnit. Säljaren kan också på grunder som framkommer i 27§ kräva skadestånd för den skada hen lider på grund av att köparen inte har medverkat i köpet enligt 50§.⁵⁹ Om köparen inte kan fullgöra köpet inom utsatt tid skall hen lämna ett meddelande till säljaren angående hindret och dess inverkan på möjligheterna att fullgöra köpet. Ifall säljaren inte får detta meddelande inom skälig tid efter att köparen fått kännedom, eller borde ha fått kännedom, om hindret kan säljaren kräva skadestånd för den skada som kunde ha undvikits ifall hen skulle ha fått meddelandet inom skälig tid.⁶⁰

⁵⁶ KöpL, 10 kap. 52§

⁵⁷ Ibid, 10 kap. 54§

⁵⁸ Ibid, 10 kap. 55§

⁵⁹ Ibid, 10 kap. 57§

⁶⁰ Ibid, 10 kap. 58§

3.6 Hävning av avtal enligt KöpL

Hävning framkommer på många olika stället i KöpL, och kräver på alla grunder att avtalsbrottet måste vara väsentligt. Hävning kan vara en påföljd vid dröjsmål, fel i vara och vid både säljarens och köparens avtalsbrott och dessa framkommer även i de föregående kapitlen. Hävning tas även upp i KöpL 11 kap. och 12 kap, och här nedan kommer en genomgång av alla paragrafer som innefattar hävning i KöpL.

3.6.1 Dröjsmål med varans avlämnande

I 5 kap., påföljder vid dröjsmål med varans avlämnande framkommer paragraf 25, 26 och 29. Enligt 25§ och 26§ får köparen häva köpet på grund av dröjsmål orsakat av säljaren, om avtalsbrottet är av väsentlig betydelse och säljaren borde ha insett detta. Köparen har även rätt att kräva hävning om säljaren inte avlämnar varan inom tilläggsstiden som köparen förelagt, om denna inte är oskäligt kort. Under denna tilläggsstid får köparen endast kräva hävning ifall säljaren har meddelat att hen inte kommer att fullgöra köpet inom denna förelagda tid.⁶¹

Om köpet gäller en vara som tillverkas eller skaffas särskilt för köparen efter dennes önskemål och säljaren inte kan tillgodogöra sig varan på annat sätt utan betydande förlust får köparen endast kräva hävning på grund av dröjsmål ifall köpet är väsentligt förfelat genom detta dröjsmål.⁶²

I 5 kap. 29§ framkommer att ifall varan har avlämnats för sent får köparen endast kräva hävning av köpet på grund av dröjsmål ifall hen inom en skälig tid efter att hen fick kännedom om, eller borde ha fått kännedom om, avlämnandet av varan meddelar säljaren att hen häver köpet. Om köparen sedan även vill kräva skadestånd behöver hen inte lämna ett särskilt meddelande om detta till säljaren.⁶³

⁶¹ KöpL, 5 kap. 25§

⁶² Ibid, 5 kap. 26§

⁶³ Ibid, 5 kap. 29§

3.6.2 Fel i vara

Enligt 6 kap. 39§ får köparen kräva hävning av köpet på grund av fel i varan, ifall avtalsbrottet är av väsentlig betydelse för köparen, och detta är något som säljaren insåg eller borde ha insett. 39§ lyder enligt följande:

”39§

Köparen får häva köpet på grund av fel, om avtalsbrottet är av väsentlig betydelse för honom och säljaren insåg eller borde ha insett detta.

Köparen får inte häva köpet på grund av felet, om han inte inom skälig tid efter att han har märkt eller borde ha märkt felet, eller efter den tid för avhjälpande eller omleverans som kan följa av 37§, meddelar säljaren att han häver köpet. Detta gäller dock inte om säljaren har handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder.”⁶⁴

Som det står ovan förlorar köparen rätten att kräva hävning på grund av felet ifall hen inte meddelar detta åt säljaren inom en skälig tid efter att hen märkt eller borde ha märkt felet i varan. Köparen har dock alltid rätt att kräva hävning om säljaren har handlat vårdslöst eller i strid mot heder och tro.⁶⁵

3.6.3 Säljarens avtalsbrott

Enligt 44§, som framkommer i KöpL 8 kap., gemensamma stadganden om påföljder vid säljarens avtalsbrott, får köparen kräva hävning av köpet om avlämnandet skall ske efter hand och någon delleverans är försenad eller felaktig. Hävningen sker då enligt de stadganden som i övrigt gäller hävning.

Om dröjsmålet eller felet i varan ger en anledning till att det kan antas att ett avtalsbrott som ger rätt till hävning kan inträffa beträffande någon senare delleverans har köparen rätt att kräva hävning av köpet gällande en av dessa senare delleveranser. Köparen måste dock meddela detta åt säljaren inom skälig tid för att behålla rätten att häva. Om köparen kräver hävning i fråga om en delleverans kan hen samtidigt även häva tidigare eller senare leveranser, ifall det skulle skapa betydande olägenheter för köparen att stå fast vid köpet beträffande dessa tidigare och senare leveranser.⁶⁶

⁶⁴ KöpL, 6 kap. 39§

⁶⁵ Ibid, 6 kap. 39§

⁶⁶ Ibid, 8 kap. 44§

3.6.4 Köparens avtalsbrott

Paragraf 54, 55, 56 och 59 framkommer i KöpL 10 kap., påföljder vid köparens avtalsbrott. 54§ tar upp hävning på grund av dröjsmål med betalningen, och enligt denna får säljaren häva köpet på grund av dröjsmålet med betalningen, ifall detta utgör ett avtalsbrott som är av väsentlig betydelse för säljaren. Säljaren kan även förelägga en tilläggstid inom vilket köparen kan betala, och om köparen inte betalar inom denna förelagda tilläggstid får säljaren rätt att häva köpet. Under denna tilläggstids gång får säljaren endast kräva hävning ifall köparen meddelar att hen inte kommer att betala inom den förelagda tiden. Om varan redan är i köparens besittning får säljaren endast kräva hävning av köpet ifall hen har förbehållit sig rätten till denna, eller om köparen bestämmer sig för att avvisa varan.⁶⁷

I 55§ framkommer hävning på grund av bristande medverkan. Enligt denna paragraf får säljaren häva köpet ifall köparen inte medverkar till köpet enligt 50§ 1 punkten, och detta orsakar ett avtalsbrott som för säljaren har en väsentlig betydelse, och köparen insåg eller borde ha insett detta. Säljaren har även rätt att kräva hävning ifall köparen inte hämtar eller tar emot varan inom rätt tid, och det av avtalet eller omständigheterna framgår att säljaren har ett särskilt intresse att bli av med varorna som hen har sålt till köparen. Säljaren har även rätt att kräva hävning av köpet ifall köparen inte inom en förelagd tilläggstid, som inte är oskäligt kort, medverkar till köpet enligt 50§ 1 punkten eller hämtar eller tar emot varan. Medan denna tilläggstid löper får säljaren endast häva köpet ifall köparen meddelar att hen inte kommer fullgöra dessa förpliktelser inom den förelagda tilläggstiden.⁶⁸

Enligt 56§ får säljaren kräva hävning ifall det förekommer dröjsmål med betalningar, och dessa betalningar skall ske efter hand i särskilda poster när avlämnandet av varorna sker. I detta fall är det hävning enligt de stadganden som i övrigt gäller hävning som gäller för säljaren. Säljaren har även rätt att kräva hävning av en senare post, ifall det finns anledning att anta att dröjsmål med betalning för senare poster kommer upprepas.⁶⁹

Som det framkommer i 10 kap. 59§ får säljaren endast kräva hävning av köpet på grund av dröjsmål med betalning eller mottagning av varan ifall hen innan fullgörelse meddelar åt köparen att hen tänker häva köpet. Detta betyder att säljaren förlorar rätten att häva på grund av betalningsdröjsmål ifall köparen har betalat, även fast det var efter utsatt tid. Om köparen har medverkat till köpet enligt 50§ 1 punkten men efter utsatt tid får säljaren endast häva

⁶⁷ KöpL, 10 kap. 54§

⁶⁸ Ibid, 10 kap. 55§

⁶⁹ Ibid, 10 kap. 56§

köpet ifall hen inom skälig tid efter att hen fick kännedom om medverkan meddelar åt köparen att hen tänker häva köpet, eller kräva skadestånd. Om säljaren här väljer att häva köpet behöver hen inte meddela köparen särskilt ifall hen även vill kräva skadestånd.⁷⁰

3.6.5 Befarat avtalsbrott

I KöpL 11 kap. som omfattar befarat avtalsbrott framkommer 62§. 62§ lyder enligt följande:

”62§

Står det klart att det kommer att inträffa ett avtalsbrott som ger en part rätt att häva köpet, får denne häva redan före tiden för fullgörelsen. Hävningen är dock utan verkan, om motparten genast ställer en godtagbar säkerhet för att han kommer att fullgöra köpet.”⁷¹

Som paragrafen ovan lyder får en part rätt att häva köpet ifall det står klart att det kommer att inträffa ett avtalsbrott som är väsentligt, och därmed ger rätten att häva. Hävningen gäller dock inte ifall motparten kan ge den andra parten en säkerhet på att hen faktiskt kommer att fullgöra köpet. Då har parten inte längre rätt att häva köpet på de grunderna.

3.6.6 Gemensamma stadganden om hävning och omleverans

I KöpL 12 kap., gemensamma stadganden om hävning och omleverans, finns paragraferna 64, 65 och 66. Dessa innefattar verkningar av hävning och omleverans, samt bortfall av rätt till hävning och omleverans. I 12 kap. 64§ framkommer att säljarens skyldighet att lämna över varan och köparens skyldighet att utföra betalningen och medverka till köpet bortfaller ifall köpet hävs. Vardera parten har även rätt att kräva av motparten att de lämnar tillbaka det som de har tagit emot. Parten får även hålla fast vid det som de har tagit emot tills motparten har lämnat tillbaka det som de skall lämna tillbaka samt betalar eller ger en godtagbar säkerhet för skadestånd och ränta som hen kan vara skyldig att betala. Köparen har även rätt att hålla inne det som hen har tagit emot tills en omleverans sker ifall säljaren är skyldig att företa en omleverans.⁷²

⁷⁰ KöpL, 10 kap. 59§

⁷¹ Ibid, 11 kap. 62§

⁷² Ibid, 12 kap. 64§

Enligt 65§ skall köparen ge ut avkastningen av varan som hen har fått, samt även betala en skälig ersättning ifall hen har haft nytta av varan på annat sätt ifall köpet hävs. Om säljaren är skyldig att betala tillbaka betalningen till köparen skall hen betala ränta enligt Räntelag 20.8.1982/633 3§ 2 mom. från den dag som hen har tagit emot betalningen från köparen. RänteL 3§ 2 mom. lyder enligt följande:

”3§ 2 mom.

Om det har avtalats att ränta skall betalas på en gäld utan att räntefoten har bestämts, skall gäldenären betala en årlig ränta som svarar mot den i 12 § avsedda referensränta som gäller vid tidpunkten i fråga.”⁷³

RänteL 12§ som avses i paragrafen ovan lyder enligt följande:

”12§

Den referensränta som avses i denna lag är den ränta som Europeiska centralbanken tillämpat vid den sista huvudsakliga refinansieringstransaktionen före den första kalenderdagen i varje halvårsperiod avrundad uppåt till närmast följande halva procentenhet. Den referensränta som gäller den första kalenderdagen i halvårsperioden i fråga skall tillämpas under de följande sex månaderna.”⁷⁴

Enligt 66§ får köparen endast kräva hävning eller omleverans ifall hen kan återlämna varan till säljaren väsentligen oförändrad eller oförminskad. Rätten att häva köpet gäller dock även om varan har förstörts, kommit bort, försämrats eller förminskats på grund av ett förhållande som inte beror på köparen eller när varan har undersökts för att se om den är felfri. Köparen har även rätt att kräva hävning ifall varan helt eller delvis sålts vidare eller använts för ämnat bruk innan köparen märkt, eller borde ha märkt, grunden på vilken hen vill kräva hävning eller omleverans. Köparen behåller rätten att kräva hävning ifall köpet hävs på grund av ett rättsligt fel, och köparen enligt lag förlorar eller avstår från varan. Köparen kan även behålla rätten att kräva hävning ifall hen betalar ersättning åt säljaren för den del som varans värde minskat på grund av försämringen eller förminskningen.⁷⁵

⁷³ Räntelag 20.8.1982/633 3§ 2 mom.

⁷⁴ Ibid, 12§

⁷⁵ KöpL, 12 kap. 66§

3.7 Skadestånd

En av påföljderna vid avtalsbrott är skadestånd. I KöpL delas skador in i direkta och indirekta skador. Detta framkommer i 13 kap. 67§ och lyder enligt följande:

”67§

Skadestånd på grund av avtalsbrott omfattar ersättning för utgifter, prisskillnad, utebliven vinst och annan direkt eller indirekt förlust med anledning av avtalsbrottet.

Som indirekt förlust anses

- 1) förlust till följd av minskning eller bortfall av produktion eller omsättning,
- 2) annan förlust till följd av att varan inte kan utnyttjas på det sätt som avses,
- 3) utebliven vinst till följd av att avtal med tredje man har fallit bort eller inte har blivit riktigt uppfyllt,
- 4) förlust till följd av skada på annan egendom än den sålda varan, eller
- 5) annan liknande svårförutsebar förlust.

Som indirekt förlust enligt 2 mom. anses dock inte en sådan förlust som den skadelidande har haft för att begränsa en förlust av annat slag än som anges i 2 mom.”⁷⁶

Enligt KöpL ersätts i regler endast de direkta förlusterna. För att en part skall kunna få fullt skadestånd, vilket inkluderar ersättning för både direkta och indirekta skador, måste avtalsbrottet ha orsakats genom vårdslöshet eller att det vid fel i vara visas att köpet avvek från det som säljaren utfäst. KöpL har tre olika ansvarsgrunder när det gäller skadestånd: ett kontrollansvar som endast gäller direkta förluster, ett kontrollansvar för vårdslöshet och ett kontrollansvar som gäller både indirekta och direkta förluster.⁷⁷

I KöpL framkommer skadestånd även i 27§, som en påföljd av dröjsmål med varans avlämnande, samt i 40§ som en påföljd av fel i varan. Enligt 57§ har även säljaren rätt att kräva skadestånd som en följd av köparens betalningsdröjsmål, ifall köparen inte kan visa att dröjsmålet beror på stadgande i lag, avbrott i den allmänna samfärdseln, betalningsrörelsen eller något annat hinder som köparen inte kunde förutse eller räkna med vid köpet.

⁷⁶ KöpL 13 kap. 67§

⁷⁷ Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013) s. 148f

4 Skillnader mellan CISG och Köplagen

Trots att lagarna ser väldigt lika ut finns det vissa skillnader som kan vara av väsentlig betydelse. Som det även framkommer tidigare i texten togs det intryck från CISG när Finlands köplag skapades, och därmed finns det många likheter. De största skillnaderna mellan lagarna finns i bedömningen av skadestånd, och eftersom skadestånd är kopplat till hävning i och med att dessa påföljder kan kombineras, kommer det ett kort kapitel om skillnaderna mellan lagarna angående skadestånd i detta arbete. Arbetets huvudsyfte är dock skillnaderna mellan lagarna beträffande hävning, så detta kommer vara huvudpunkten.

4.1 Hävning

En av skillnaderna mellan CISG och KöpL gällande hävning är att i KöpL bortfaller säljarens rätt att häva köpet ifall varan har överlämnats till köparen. Detta framkommer i KöpL 54§ 4 mom. Enligt CISG kan säljaren ännu häva avtalet trots att varan redan har överlämnats till köparen. Detta på grund av att CISG inte reglerar verkan avtalet kan ha på äganderätten till varan som sålts. I CISG utgår det även från att båda parterna kan ha intresse av att kräva hävning av avtalet även efter leverans, ifall endera parten begår ett väsentligt avtalsbrott som ger rätt till att häva.⁷⁸

För att en part skall kunna kräva hävning krävs det i båda lagarna att avtalsbrottet är väsentligt. I CISG framkommer dock lite mer tydligt vad ett väsentligt avtalsbrott är, medan det i KöpL inte riktigt finns några bestämmelser kring detta. I CISG framkommer detta i artikel 25.

I KöpL 26§ framkommer bestämmelser om särskilt tillverkade eller anskaffade varor för köparen enligt hans anvisningar. Av denna paragraf framgår att hävningsrätt endast kan ges köparen ifall hans syfte med köpet väsentligen förfelas genom säljarens dröjsmål. Någon motsvarande regel finns inte i CISG, och där tar man inte hänsyn till säljarens intresse när det gäller specialbeställda varor när hen inte kan leverera dem i tid.⁷⁹

Ytterligare en skillnad mellan CISG och KöpL är att hävning enligt KöpL är en sekundär påföljd. Detta innebär att hävning först blir aktuellt när avhjälpan eller omleverans inte

⁷⁸ <https://www.inter.se/cisg-och-koplagen-tillamplighet-vissa-skillnader/>

⁷⁹ <https://www.lwadvokat.se/page/7/artID/1822/html/cisg-hit-och-cisg-dit.html>

kommer i fråga, eller sker inom skälig tid. Enligt CISG kan köparen dock kräva hävning omedelbart, förutsatt att säljaren gjort sig skyldig till ett väsentligt avtalsbrott.⁸⁰

4.2 Skadestånd

Skadeståndsreglerna i de två lagarna är ganska olika. I KöpL kan skadeståndets omfattning delas in i direkt och indirekt skada, enligt 13 kap. 67§. En sådan indelning av skadeståndsansvaret framkommer inte i CISG, utan enligt denna konvention får den skadelidande parten rätt till ersättning för alla de förluster som hen har lidit till följd av ett avtalsbrott hos motparten, enligt artikel 74. Detta kan leda till betydande skadeståndssummor som kan vara svåra att uppskatta på förhand. Motparten kan dock visa att avtalsbrottet berodde på ansvarsbefriande omständigheter, som framkommer i artikel 79, och slippa skadeståndsansvaret. Något som saknas i CISG är regler motsvarande KöpL 70§ 2 mom. Enligt detta kan skadeståndet jämkas ifall det anses vara oskäligt betungande med tanke på den skadeståndsskyldiges möjlighet att förutse och hindra att skadan uppkom och omständigheterna i övrigt.

Enligt KöpL ersätts i regel endast de direkta förlusterna. För att en part skall kunna få full skadeståndsskyldighet, vilket inkluderar ersättning för både direkta och indirekta förluster, krävs att avtalsbrottet orsakats genom vårdslöshet eller att det vid fel i vara visas att köpet avvek från det som säljaren utfäst. På grund av detta blir skadeståndsregleringen i KöpL mer komplicerad jämfört med CISG, där det endast finns en ansvarsgrund, kontrollansvaret, som gäller alla förlusterna. KöpL har däremot tre olika ansvarsgrunder: ett kontrollansvar som endast gäller direkta förluster, ett kontrollansvar för vårdslöshet och ett kontrollansvar som gäller både indirekta och direkta förluster. Detta gör att skadeståndsregleringen enligt KöpL är mer svårfattlig jämfört med CISG där den ena parten kan bli skyldig för alla förlusterna.⁸¹

⁸⁰ Ghaleb Ali (2017) s. 28ff

⁸¹ Sandvik Björn, Sisula-Tulokas Lena (2013) s. 148f

4.3 Övriga skillnader

En betydande skillnad mellan CISG och KöpL är att i CISG är det ett måste att affärsparterna har sina affärsställen i olika stater för att konventionen skall kunna tillämpas. Något likalydande framkommer inte i KöpL.

I CISG används termen 'goods' på engelska, som översätts till det svenska ordet vara eller gods, när det i konventionen beskrivs tillämpningsområdet. Denna term skiljer sig lite från Köplagens 'lös egendom'. Termen som används i CISG gör att dess tillämpningsområde blir lite snävare än Köplagens. En annan skillnad mellan lagarna på denna front är när de inte tillämpas.

Enligt KöpL tillämpas lagen på köp av lös egendom, men lagen gäller inte när det kommer till överlåtelse av byggnader eller fast anläggning på en annans grund, ifall inte nyttjanderätten till grunden överläts samtidigt.⁸² KöpL gäller heller inte på avtal som innebär att den som levererar varan även utför arbete eller en tjänst, ifall detta blir den övervägande delen av hens förpliktelser.⁸³ Enligt CISG däremot tillämpas konventionen på köp av varor mellan parter i olika stater, men konventionen tillämpas inte på köp som gäller en vara för personligt bruk ifall inte säljaren vet om detta, köp på auktion, köp vid exekutiv försäljning, köp av värdepapper eller pengar, köp av fartyg, svävare eller luftfartyg eller vid köp av elektricitet.⁸⁴ Detta betyder att lagarna har ganska olika tillämpningsområden, speciellt när det kommer till när lagarna inte gäller.

Några andra skillnader som finns mellan KöpL och CISG är att det i CISG inte finns någon tolkning av vad 'befintligt skick' är, som det däremot finns i KöpL 19§, och det finns i CISG heller inte några regler om säljarens marknadsföringsansvar, som framkommer i KöpL 18§. CISG innehåller heller inga regler angående dröjsmålsräntan eller bestämmelser om konkurs. Bestämmelserna kring dröjsmålsräntan framkommer i KöpL 14 kap. 71§. Något motsvarande finns som sagt inte i CISG, så där finns inga bestämmelser varken kring vilken räntesats som skall tillämpas eller från vilken tidpunkt räntan skall utgå. Något som saknas i KöpL men som däremot framkommer i CISG är regler angående immaterialrättsliga frågor. Dessa framkommer i CISG artikel 42.

⁸² KöpL, 1 kap. 1§

⁸³ Ibid, 1 kap. 2§

⁸⁴ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, artikel 2

5 Rättsfall

Detta kapitel behandlar två rättsfall för att illustrera hur bestämmelserna från lagarna tillämpas i praktiken. Av det första rättsfallet framgår hur bestämmelserna kring hävning av avtal enligt CISG tillämpas i praktiken. Eftersom skillnaderna mellan skadestånd i de två lagarna är så stora, och hävning ofta kan kombineras med skadestånd, kommer detta arbete även ta upp ett rättsfall angående bestämmelserna om skadestånd. I detta rättsfall behandlas indirekt och direkt skada, som framkommer i KöpL 67§.

I det första rättsfallet S 95/1023, som behandlar hävning av avtal, är säljaren S från Tyskland och köparen K från Finland. CISG tillämpades som lag enligt konventionens artikel 1 (1) (a), eftersom parterna har sina affärsställen i två olika stater, som båda är fördragsslutande stater. K och S ingick ett avtal 1992 för försäljning av djurfoder. Leveransen av djurfodret skedde 1993, varefter S skickade en faktura till K på totala summan för leveransen. Fakturan lämnade obetald och S väckte talan mot K på grund av betalningen. K meddelade då S att hen hävt avtalet redan innan, på grund av problem med den nya fabriken. I leveransskedet hade K även förklarat avtalet hävt flera gånger, samt i samband med detta även meddelat om dröjsmål av leveransen. S hävdar att K inte hade hävt avtalet, och att K godkänt leveransen eftersom hen tog emot leveransen, samt även arrangerade och betalade för leveranskostnaderna genom Ex Works.

Hovrätten ansåg att K var skyldig att betala totala beloppet till S enligt avtalet. Domstolen ansåg även att leveransen var försenad, men inte tillräckligt försenad för att vara ett väsentligt avtalsbrott. Den normala leveranstiden inom detta område är 8 veckor, och leveransen i detta fall tog 14 veckor. Enligt CISG artikel 49 (2), när varorna är försenade men levererade, förlorar K sin hävningsrätt ifall hen inte gör en hävningsförklaring inom en skälig tid efter att varorna blivit levererade. I detta fall hade K inte gjort någon hävningsförklaring till S inom skälig tid efter att hen fick kännedom om att varorna kommer till Finland.

Enligt domstolen var detta inte ett så väsentligt avtalsbrott att det berövade köparen på vad hen hade rätt att förvänta sig av avtalet enligt CISG artikel 25. Domstolen ansåg även att eftersom dröjsmålet inte var ett väsentligt avtalsbrott hade K inga skäl att kräva hävning av

avtalet enligt CISG 49 (1) (a). Det var sedan inte relevant för fallet att bedöma ifall K hade hävt avtalet innan eller inte.⁸⁵

I det andra rättsfallet S 2015/775, som behandlar skadestånd, hade en jordbrukare köpt motorbrännolja som hen skulle använda som bränsle i sina jordbruksmaskiner. Jordbrukare K hade beställt motorbrännoljan den 27.6.2011 och den hade levererats den 29.6.2011. I juli 2011 hade K börjat använda oljan i sina traktorer och maskiner, och därefter uppstod fel i maskinerna och de behövde repareras ett flertal gånger på grund av bränslefel. Laboratorietester visade senare att det funnits föroreningar i motorbrännoljan som K köpt. K begärde att säljaren S skulle betala skadestånd för de skador som uppstått på grund av den förorenade oljan. Enligt K var detta direkta skador och S borde betala eftersom hen hade gjort ett åtagande att oljan var lämplig för motorbruk. Enligt S handlade detta om indirekta skador som hen inte var ansvarig för, samt att hen inte gjort något specifikt åtagande angående egenskaperna hos den sålda produkten.

Tingsrätten ansåg att skadorna som K lidit var en följd av att motorbrännoljan varit bristfällig. Tingsrätten uppgav även att oljan var avsedd att användas i arbetsmaskiner, och när den hade orsakat skador på K:s arbetsmaskiner ansåg tingsrätten att kostnaderna för reparationerna, transportererna och lösandet av ärendet var direkta skador som S var ansvarig för. S överklagade domen, och som ett resultat av överklagandet måste Högsta domstolen avgöra om skadorna är indirekta eller direkta.

I RP 93/1986, som hör till regeringsförslaget som ledde till antagandet av KöpL, anges att lagförslaget utformades så att kompensationen för en skada på grund av en defekt produkt inte skulle omfattas av bestämmelserna i KöpL när köparen är skadelidande. Enligt detta är en skada av detta slag en påstådd indirekt skada. Högsta domstolen anser att den skada som orsakats är en typisk produktskada, som kan betraktas som förutsebar. Detta är då en indirekt skada enligt 67§ 2 mom. 4 punkten. Högsta domstolen anser till skillnad från de lägre domstolarna att kostnaderna för reparationerna och transportererna är indirekta, och därmed är S inte ansvarig för dem.

K kräver även att S är ansvarig för de indirekta skadorna enligt 40§ 3 mom. Högsta domstolen anser att bestämmelserna i 40§ 3 mom. i KöpL om ett specifikt åtagande från S, är avsedda att utvidga omfattningen av skadeståndet när det gäller indirekt skada. Detta

⁸⁵ S 95/1023

gäller när varans egenskaper är så viktiga för K att de beaktas vid köpet, eller om S specifikt har identifierat denna egenskap hos varan. Detta gäller dock sällan vid en så enkel produkt som den i detta fall. Högsta domstolen anser att S visste att K skulle använda motorbrännolja som ett bränsle för maskinerna, det vill säga normal användning av varan, och detta betyder inte att S bör ha gjort ett specifikt åtagande gällande oljan.

Enligt ovanstående anser Högsta domstolen att kostnaderna som avses i fallet utgör indirekt skada enligt 67§ 2 mom. 4 punkten. Detta är heller inte en situation där 40§ 3 mom. tillämpas, eftersom varan inte avvek från vad S utfäst. Högsta domstolen åberopar heller inte vårdslöshet från S:s sida. Följaktligen är S inte ansvarig för de kostnaderna som påstås i fallet.⁸⁶

⁸⁶ KKO: 2017:74

6 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan konstateras att CISG och KöpL är likalydande gällande många frågor, men det finns även en del väsentliga skillnader mellan lagarna. Lagarna är likalydande i den mån att grundprinciperna i lagarna huvudsakligen är samma. I och med att CISG blev en grund för den nuvarande finländska köplagen när den grundades finns likheterna. Skillnaderna är dock många, och i detta arbete fokuseras främst på skillnaderna beträffande hävning, samt skadestånd i viss mån.

Arbetets syfte är att klarlägga skillnaderna mellan CISG och KöpL beträffande hävning, samt kort kommentera skillnaderna gällande skadestånd. I arbetets första kapitel (1.1) finns även några frågeställningar som detta arbete tar upp. Dessa är på vilka grunder köparen/säljaren får häva avtal enligt CISG, respektive KöpL. Grunden för svaren på båda dessa är relativt likalydande, men det finns vissa skillnader.

Enligt CISG artikel 49 får köparen häva avtalet om säljaren inte fullgör sina skyldigheter, avlämnar varan i rätt tid eller meddelar att hen inte kommer avlämna varan. Av KöpL framkommer att köparen får häva köpet på grund av säljarens dröjsmål med avlämnandet (25§), fel i varan (39§) eller på grund av säljarens avtalsbrott (44§). Enligt CISG artikel 64 får säljaren häva avtalet om köparen inte fullgör sina skyldigheter, betalar eller tar emot varan inom rätt tid. Enligt KöpL får säljaren häva avtalet på grund av köparens betalningsdröjsmål (54§) eller bristande medverkan till köpet (55§).

Grunderna för att få kräva hävning är således ganska likalydande för både säljaren och köparen i båda lagarna. En av skillnaderna är dock att enligt CISG kan hävning krävas omedelbart, men i KöpL är hävning en sekundär påföljd. En annan skillnad är KöpL 26§, innefattande bestämmelser om särskilt tillverkade eller skaffade varor för köparen. I denna fråga är det svårare för köparen att häva köpet, och hen får endast häva köpet om hens syfte med köpet väsentligen är förfelat genom säljarens dröjsmål. Några motsvarande bestämmelser finns inte i CISG. Enligt KöpL bortfaller även säljarens rätt att häva avtalet ifall varan redan har blivit avlämnad till köparen. Enligt CISG kan båda parterna häva avtalet även efter leverans.

Både CISG och KöpL kräver att avtalsbrottet är väsentligt för att en part skall kunna kräva hävning. I CISG framkommer vad som avses med ett väsentligt avtalsbrott i artikel 25. Något motsvarande finns inte i KöpL, så därmed är den lite otydligare och svårare att bedöma i den frågan.

Som det framkommer i rättsfallet S 95/1023 var en försenad leverans i detta fall inget väsentligt avtalsbrott som gav köparen rätt att häva avtalet. Köparen påstod även att hen redan innan leveransen hävt avtalet, men hen hade inte gjort någon hävningsförklaring till säljaren inom skälig tid, vilket även leder till att hen förlorade rätten att häva avtalet. Köparen blev dock skyldig att betala säljaren för varorna, eftersom köparen genom att betala och arrangera transport av varorna godkänt leveransen.

Det område i lagarna där de största skillnaderna generellt sett framkommer är i skadeståndsregleringen. Skadestånd är något som ofta kan kombineras med hävning av avtalet, och avtalsbrott orsakar ofta ekonomiska skador som kan bli betydande, och därför har skadeståndsregleringen en väldigt praktisk och ekonomisk betydelse. Som det framkommer i KöpL 67§ delas skador in i direkta och indirekta skador. Enligt KöpL ersätts i regel endast direkta skador, vilket gör skadeståndsregleringen i KöpL lite mer förutsägbar än i CISG. Av CISG framkommer ingen indelning av skadorna, utan här kan en part bli skadeståndsskyldig för alla skador. Detta gör att skadeståndssummorna enligt CISG kan bli väldigt betydande, och svåra att förutse. I CISG finns heller inga bestämmelser som motsvarar KöpL 70§ 2 mom. där skadeståndet kan jämkas ifall det anses vara oskäligt med tanke på den skadeståndsskyldiges möjlighet att kunna förutse och hindra skadans uppkomst.

Som det framkommer i rättsfallet S 2015/775 krävde köparen ersättning av säljaren för de skador som säljarens produkt orsakat på köparens jordbruksmaskiner. Tingsrätten gav först ett beslut som överklagades, och fallet togs vidare till Högsta domstolen. Där ansågs skadan vara en typisk produktskada som kunde ha förutsetts. Detta betyder att skadan var en indirekt skada enligt KöpL 67§ 2 mom. 4 punkten. Därmed blev säljaren inte skadeståndsansvarig.

7 Förslag på framtida forskning

I sökandet på material för detta arbete fann jag att det inte fanns så mycket litteratur som jämförde CISG med den finländska köplagen. Jag hittade en bok, Internationella köplagen av Björn Sandvik och Lena Sisula-Tulokas, som tar upp CISG ur ett finländskt perspektiv. Litteratur som specifikt behandlade hävning, och dess skillnader och likheter i CISG och köplagen hittade jag inte. Om man däremot ser på jämförelser mellan den svenska köplagen och CISG finns mycket mer material, både allmänt och även mer specifikt om t.ex. hävning eller skadestånd.

En av skillnaderna mellan CISG och KöpL är begreppet väsentligt avtalsbrott. I CISG finns artikel 25 som förklarar vad ett väsentligt avtalsbrott är. I KöpL finns däremot ingen paragraf som på liknande sätt beskriver vad som gör ett avtalsbrott väsentligt. Detta skulle eventuellt kunna vara något som i framtiden kunde ändras, så att det i KöpL även skulle framkomma tydligare vad ett väsentligt avtalsbrott är.

Enligt mig finns det utrymme för mer forskning inom flera områden gällande jämförelser mellan CISG och den finländska köplagen. CISG och KöpL må vara ganska likalydande, men det finns även skillnader i flera frågor i lagarna, och dessa skillnader är betydande och bör beaktas speciellt i internationella avtal.

8 Källförteckning

Advokatfirman Lindmark Welinder , 2018. *CISG hit och CISG dit*. [Online]
Available at: <https://www.lwadvokat.se/page/7/artID/1822/html/cisg-hit-och-cisg-dit.html>
[Hämtad 23 Oktober 2019].

Ghaleb, A., 2017. *De sekundära påföljderna - En utredning av KöpL/CISG. Examensarbete*. Luleå: Luleå tekniska universitet .

Hagen, A., 2015. *Advokatfirman Inter*. [Online]
Available at: <https://www.inter.se/cisg-och-koplagen-tillamplighet-vissa-skillnader/>
[Hämtad 18 Oktober 2019].

Lundberg, A., 2015. *Nordisk köprätt i Finland, Norge och Sverige - En analys av skillnaderna mellan den finländska, norska och svenska köplagen. Examensarbete..* Stockholm: Stockholms universitetet.

Sandgren, C., 2008. Är rättsdogmatiken dogmatisk?. *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, Volym 118, pp. 648-656.

Sandvik, B. & Sisula-Tulokas, L., 2013. *Internationella köplagen*. Helsingfors: Lakimiesliiton kustannus.

Schwenzer, I., Fountoulakis, C. & Dimsey, M., 2012. *International Sales Law - A guide to the CISG*. Oxford: Hart Publishing Ltd.

United Nations, 2010. *United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. [Online]
Available at: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/sales/cisg/V1056997-CISG-e-book.pdf>
[Hämtad 11 September 2019].

United Nations, u.å. *United Nations Commission on International Trade Law*. [Online]
Available at: https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg

United Nations, u.å. *United Nations Treaty Collection*. [Online]
Available at: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=X-10&chapter=10
[Hämtad 6 September 2019].

Finlands författarsamling

Köplag 27.3.1987/355. [Online]
Available at: <http://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1987/19870355>
[Hämtad 30 September 2019].

Räntelag 20.8.1982/633. [Online]
Available at: <http://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1982/19820633>
[Hämtad 14 Oktober 2019].

Rättsfallsförteckning

KKO:2017:74 (2017).

Available at: <http://finlex.fi/sv/oikeus/kko/kko/2017/20170074>

S 95/1023 (1997).

Available at: <http://www.unilex.info/cisg/case/797>